Культура 10

10-31-2026

Тиждень #8

Лекція #17б:
Різьба 20-ого століття
(прозірка 34 - закінчення)
Лекція #17в:
Різьба 20-ого століття – період СРСР
(початок - закінчення)

Завдання (з книжки *Українська Культура I*):

Прочитати:
Лекція #17:
Різьба 19 і 20 століть
ст. 220-225
(старий підручник ст. 213-219)

Виконати: (завдання вартує 12 балів).
Прошу пошукати інформації про скульптуру чи пам'ятник жертвам *Голодомору, Голокосту, Колективізації, Сюргюн кримсько-татарського народу, Розстріляному відродженню; Евро-Майдані,* чи іншим українським жертвам війн чи репресій які відбувалися на території України протягом останніх 100 років.
Прошу включити:
1. **Коли поставлений. (1)**
2. **Де поставлений. (1)**
3. **Скульптор. (1)**
4. **Який матерял уживав скульптор щоб створити пам'ятник. (1)**
5. **В якому стилі різьблений пам'ятник (наприклад реалізм, модерн, тощо). (1)**
6. **На вашу думку, що скульптор старається нам сказати своєю працею. (2)**
7. **На вашу думку, чи скульптор здійснює бажаний ефект чи ні? Прошу пояснити вашу думку. (3)**
8. **фото пам'ятника. (1)**
9. **Бібліографію звідки ви брали інформації. (1)**

СКУЛЬПТУРА 19 - 20 СТОЛІТЬ

Від половини 1800-х років великий вплив на скульптуру мав мистецький напрям реалізму. Скульптори намагалися відобразити людей вільний від зайвої зовнішньої героїзації чи навіть апофеозу (обожнювання), що був характерний послідовникам класицизму.

Українські скульптори того часу значну частину своїх праць присвячують українській історичній тематиці, постатям і картинам з української літератури, зображенню життя селян.

До числа славних українських скульпторів нових часів належать:

- ЛЕОНІД ПОЗЕН

Найславніша його праця — пам'ятник Іванові Котляревському в Полтаві. За поставлення цього пам'ятника довелося українцям боротися з царською російською адміністрацією. День його відкриття у 1903 році перетворився на велике національне свято. Сильне враження справляють рельєфи по боках пам'ятника, що зображають картини з творів Котляревського: «Енеїди», «Наталки Полтавки» і «Москаля Чарівника».

- МИХАЙЛО МИКЕШИН

Микешин мабуть найбільше відомий за його пам'ятник гетьманові Богданові Хмельницькому на Софійській площі у Києві, що став окрасою міста. Хмельницького зображено на баскому коні, якого він спиняє сильним рухом лівої руки. Тримаючи в правій руці булаву, він показує на північний схід (дехто пояснює це як вияв орієнтації на Москву, інші як заклик іти походом на Москву). Обличчя Хмельницького мужнє, повне напруги і випромінює сильну волю. Микешин був білорусом за походженням, але вважав себе українцем.

- ФЕДІР БАЛАВЕНСЬКИЙ

Його стиль — цікаве поєднання елементів класичної скульптури, реалізму і національного українського. Балавенський створив ряд бюстів визначних українців: Шевченка, Котляревського й інших.

- ПЕТРО ВІЙТОВИЧ

Його діяльність найбільше пов'язана із Львовом, де він створив чудові символічні скульптури для ряду львівських будівель, серед них оперного театру, залізничної станції (вокзалу) і т.д.

Петро Війтович. «Слава». Фасад Львівського оперного театру.

Леонід Позен. Барельєф на пам'ятнику І. Котляревському

Іван Кавалерідзе. Пам'ятник Т. Шевченкові в Полтаві

Дмитро Крвавич, Еммануїл Мисько і ін. Пам'ятник Іванові Франку у Львові

Монумент «Батьківщина-Мати» у Києві

- ІВАН КАВАЛЕРІДЗЕ

Він автор понад сто пам'ятників в різних містах України, серед них: княгині Ользі, князю Ярославу Мудрому та Григорію Сковороді у Києві, Тарасові Шевченку в Полтаві і Сумах. У деяких його скульптурах помітні впливи кубізму (особливо в пам'ятниках Шевченкові).

- СЕРГІЙ ЛИТВИНЕНКО

Автор надгробка (монументу) на могилі Івана Франка в Львові. Франко символічно зображений постаттю каменяра, який лупає скелю.

- ГРИГОРІЙ КРУК

Крук вславився скульптурами українських селян у формі масивних фігур і портретними скульптурами видатних сучасних українських діячів.

Микола-Богдан Мухин (Мухін). Слава

Леонід Молодожанин. Лісоруби

Григорій. Крук.
Родина біженців

Михайло Черешньовський.
Втеча до Єгипту

Михайло Дзиндра.
Танець

- ЛЕОНІД МОЛОДОЖАНИН (Лео Мол)

Він автор пам'ятників Тарасові Шевченку у Вашингтоні та Буенос Айресі (Аргентина). У тих пам'ятниках Шевченко зображений молодим, інтелігентним, повним запалу й завзяття, упевненим у правоті своїх позицій. Молодожанин також є автором цілого ряду скульптур церковних і державних провідників. У місті Вінніпезі (Канада) стоїть «сад скульптур Лео Мола», в якому представлено близько двохсот його творів.

- МИХАЙЛО ЧЕРЕШНЬОВСЬКИЙ

Він створив пам’ятники Лесі Українки у Клівленді та Торонто, композицію пам'ятників провідникам визвольної боротьби (Петлюра, Коновалець, Шухевич, Бандера) на сумівській оселі в Елленвілі, Н.Й.

- МИХАЙЛО ДЗИНДРА

Він поновно, після 60 років совєтських заборон проявів модерного мистецтва, ознайомив Україну з модерною, абстраткною скульптурою. У Львові він створив «Музей модерної скульптури».

Високо індивідуальними творами в абстрактному стилі виявили себе також скульптори-модерністи Михайло Урбан (конструктивістичні композиції) і Кость Мілонадіс (кінетична скульптура), жителі США.

За радянських часів скульптура в Україні була цілком підпорядкована цілям комуністичної ідеології. У стилістиці панували принципи «соціалістичного реалізму». У скульптурі це означало: обмеження тематики головно до постатей, які вважалися героями комуністичного руху, зображення їх у войовничо-геройській позі, звичайно з гнівним виразом обличчя, позбавлені всякої індивідуально-творчої і національної виразності. За тих років в Україні з’явилося тисячі пам’ятників вождів і героїв совєтсько-російської імперії.

Майже всі публічні пам'ятники, присвячені особам, причетним до здійснення голодоморів і політичних репресій в Україні, були демонтовані після прийняття законів про декомунізацію. Серед пам'ятників тоталітарної епохи, що ще остались є гігантський монумент «Батьківщина-Мати» на схилах Дніпра в Києві, авторства українського скульптора Василя Бородая.

Пояснення слів

баский — lively
булава — mace
бюст — bust
випромінювати — radiate
відобразити, відображувати — depict
дійсність — reality
масивний — solid, bulky
напруга — intensity

12

Дослідження: Знайдіть інформацію про визначного українського скульптора. Повідомлення повинно включати такі дані:

1 А. Ім’я скульптора:
1 Б. Дати народження і смерті:
2 В. Місця проживння і студій:
2 Г. Цікаві інформації про життя і долю скульптора:
2 Ґ. Славні твори:
2 Д. Основна тематика:
1 Е. Стиль скульптора:
1 Є. Книжки та вебсайти, з яких ці інформації взяті.

Вправа-аналіз: Дайте відповіді на запитання. 4

Михайло Микешин.
Пам’ятник Б. Хмельницькому в Києві

Сергій Литвиненко.
Надгробок на могилі І. Франка у Львові

1. Які риси гетьмана Богдана Хмельницького підкреслює автор пам’ятника Хмельницькому (зліва)? 2
2. Чому автор пам’ятника на могилі Івана Франка (справа) зображує Франка каменярем? 2

Вправа-аналіз: Порівняйте пам’ятники Тарасові Шевченку в Києві, Харкові, Вашингтоні (США) та Вінніпезі (Канада) за питаннями . 8

1. Яким хотів представити Шевченка кожен із наступних скульпторів?а) М. Манізер: 2
   б) А. Дараган: 2
   в) Л. Молодожанин: 2
2. Який монумент Шевченка найбільше вам подобається? Чому? 2

Пам'ятник Шевченкові у Харкові.Скульптор Матвій Манізер

Пам'ятник Шевченкові у Києві.Скульптор Матвій Манізер

Пам'ятник Шевченкові у Вінніпегу. Скульптор Андрій Дараган

Пам'ятник Шевченкові у Вашингтоні. Скульп. Леонід Молодожанин